

ВПЛИВ ЗМІНИ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ НА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ: АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ

Смірнова І.В., к.е.н., доцент

Смірнова Н.В., к.е.н., доцент

Кіровоградський національний технічний університет

Анотація. Предметом статті є вплив зміни валютних курсів на статті фінансової звітності. Мета даної статті полягає у порівняльному аналізі відображення впливу зміни валютних курсів на фінансову звітність у відповідності до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку й фінансової звітності. При написанні статті були використані такі методи: критичний підхід до діючої в Україні та закордоном практики відображення у фінансовій звітності зміни курсу іноземної валюти; системний аналіз – для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез – для узагальнення різних аспектів обліку впливу зміни валютних курсів на показники фінансової звітності, абстрагування – для формування узагальнених висновків на основі системного аналізу і синтезу теорії обліку валютних операцій; конструктивний – для групування пропозицій щодо удосконалення обліку впливу валютних курсів. У статті здійснено порівняльний аналіз відображення на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності зміни валютних курсів за міжнародними та національними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності. В результаті дослідження були зроблені наступні висновки: П(С)БО 21 «Вплив зміни валютних курсів» передбачає використання лише другого типу валютних трансляцій за монетарно-немонетарним методом, для валютного перерахунку фінансової звітності закордонних господарських одиниць передбачено використання методу курсу «закриття» та часового методу, а Інструкцією про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України – лише методу курсу «закриття». Існуючі на сьогодні відмінності між вимогами вітчизняних нормативних актів та МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» потребують проведення подальших досліджень питань, пов'язаних із валютним перерахунком, з метою наукового обґрунтування доцільності внесення змін у П(С)БО 21.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, валютні операції, валютний курс, валютний перерахунок, фінансова звітність, облік операцій в іноземній валюті

Постановка проблеми. Питання доцільності застосування міжнародних стандартів в національній системі бухгалтерського обліку все ще залишається дискусійним. Проте, в сучасних умовах, з метою підвищення прозорості фінансової звітності вітчизняних суб'єктів господарювання, забезпечення її зіставлення із звітами іноземних компаній, сприяння залученню іноземних інвестицій застосування міжнародних стандартів для ведення обліку і складання фінансової звітності є вкрай необхідним в першу чергу для тих підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність [1].

Урядом України ще в 2007 році схвалена Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Документ передбачає ряд кроків, направлених на те, щоб українські підприємства вели облік і складати фінансову звітність за міжнародними стандартами. Так, із 2010 року ведення обліку, надання й обнародування фінансової та консолідованої фінансової звітності, складеної за міжнародними стандартами, є не результатом вільного вибору, а обов'язком підприємств-емітентів цінних паперів, які входять до лістингу торгів на фондовому ринку, банків і страхувальників [2].

На нашу думку, цей перелік необхідно доповнити підприємствами, які в межах своєї господарської діяльності здійснюють експортні, імпорتنі та валютні операції. Це не заперечує необхідності ведення обліку за національними стандартами, проте якщо паралельно такі суб'єкти господарювання складають свою звітність за міжнародними вимогами, то це забезпечить дотримання такого принципу звітності як доступність.

Позитивними сторонами застосування МСФЗ є: можливість отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень; забезпечення порівняльності звітності з іншими організаціями, незалежно від того, резидентом якої країни вони є і на якій території здійснюють господарську діяльність; можливість залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на зарубіжні ринки; престижність, забезпечення більшої довіри з боку потенційних партнерів; прозорість інформації, що забезпечується шляхом дотримання правил її складання, а також поясненнями до звітності [3].

Поряд із вище зазначеними перевагами, вітчизняні підприємства можуть стикнутися із рядом серйозних проблем. Виділимо наступні: істотні витрати на оплату послуг консультантів; додаткове навантаження на бухгалтерію підприємства; неузгодженість з вітчизняним податковим законодавством і практикою його застосування; відсутність достатнього рівня кваліфікації бухгалтерів та висока вартість відповідних програм підвищення кваліфікації.

Облік валютних операцій підприємств за міжнародними стандартами - це лише один із аспектів гармонізації вітчизняної та міжнародної системи обліку, проте, на нашу думку найважливіший. Оскільки при здійсненні операцій в іноземній валюті, практично в кожному випадку (експорт, імпорт, кредит, інвестиції тощо) контрагентом виступає іноземний суб'єкт господарювання. Згідно із законодавством нашої держави, такий контрагент є користувачем фінансової звітності, адже він потребує інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень [3]. Для такого користувача звітність, складена відповідно до міжнародних стандартів, є більш інформативною та зрозумілою.

Суб'єкти господарювання можуть здійснювати зовнішньоекономічну діяльність через операції в іноземній валюті або маючи закордонні господарські одиниці (дочірнє, асоційоване, спільне підприємство, філія). В обох випадках виникає потреба відображення операцій в іноземній валюті в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Таке відображення відбувається за рахунок використання валютних курсів, оскільки фінансова звітність складається лише в національній валюті. Валютні курси регулярно змінюються, тому в обліку постає завдання відображення їх зміни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління валютним курсом є актуальною для багатьох суспільств, оскільки його кількісний рівень та динаміка впливає на всі економічні процеси в країні. Навколо питань, пов'язаних із обліком впливу змін валютних курсів на фінансову звітність, уже багато років тривають гострі дискусії серед зарубіжних науковців і практиків. Цьому питанню присвячені роботи багатьох зарубіжних вчених, зокрема Р. Алібера, С. Стікнея, Ф. Чоя, Дж. Флавера, Л. Лоренса, Г. Мюллера, К. Ноубса, Р. Паркера. Проблемам обліку операцій в іноземній валюті присвячені праці ряду вітчизняних науковців – О.Г. Богодух, С. Голова, Т. Демчук, Р. Коршикової, Лукашової І.О., І. Чалого тощо.

Невирішені складові загальної проблеми. Проте, незважаючи на важливість отриманих результатів, значна частина питань щодо методики відображення інформації про операції у іноземній валюті у фінансовій звітності залишаються невирішеними і потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статі. Тому мета даної статті полягає у порівняльному аналізі відображення впливу зміни валютних курсів на фінансову звітність у відповідності до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку й фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. За своєю економічною суттю валютні операції є досить складними, з високим ступенем ризику та різноманітністю форм здійснення. Необхідно відмітити, що норми законодавства в сфері валютного регулювання та контролю виділяють поняття валютних операцій, тоді як нормативні документи обліку такого терміну не застосовують.

В Україні в економічній літературі валютні операції досить часто ототожнюються з операціями в іноземній валюті, і як наслідок, для обліку таких операцій застосовують норми П(С)БО 21 «Вплив зміни валютних курсів» [4]. В міжнародній практиці відмінності між валютними операціями та операціями в іноземній валюті немає, так як термін «Foreign Currency Transactions» об'єднує в собі ці два поняття. Тому є можливим застосування міжнародного стандарту IAS 21 «Вплив змін валютних курсів» [5], на основі якого і було розроблене вітчизняне П(С)БО, для обліку валютних операцій підприємств.

Операція в іноземній валюті - це операція, сума якої позначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті. Зокрема, операції в іноземних валютах існують, коли підприємство:

- купує або реалізує товари (продукцію, роботи, послуги), ціна на які позначена в іноземній валюті;
- надає або отримує позику, за якою сума, що підлягає відповідно отриманню або сплаті, позначена в іноземній валюті;
- стає стороною невиконаного валютного контракту;
- іншим чином купує або реалізує активи чи приймає або погашає зобов'язання, позначені іноземній валюті [6].

Облік операцій в іноземній валюті, як в Україні, так і за кордоном, містить чотири основні аспекти:

- первісне відображення операції (виникнення заборгованості);
- відображення статей в іноземній валюті в балансі на звітну дату;
- визнання курсових різниць;
- відображення розрахунків в іноземній валюті на дату погашення заборгованості, що виникла.

Історія створення МСБО 21 бере свій початок ще в 1977 році, коли був затверджений попередній проект Е11 «Облік валютних операцій і перевід (трансляція) іноземної фінансової звітності». Документ у формі стандарту був розглянутий і затверджений в липні 1983 року, а останній перегляд відбувся в 2003 році і з 01.01.05 МСБО 21 вступив в дію в новій редакції [7, С. 142]. Зміна редакції стандарту зумовила певні зміни у термінології. Перш за все, необхідно зазначити, що цей стандарт оперує поняттям «функціональна валюта», як валюта основного економічного середовища, в якому суб'єкт господарювання здійснює свою діяльність - в якому він в основному генерує і витрачає грошові кошти. Крім того, термін «валюта подання» фактично замінив термін «валюта звітності». За міжнародними стандартами функціональна валюта не обов'язково має бути валютою подання. Суб'єкт господарювання може подавати свою фінансову звітність в будь-якій валюті. Але саме в прив'язці до терміну «функціональна валюта» подається визначення іноземної валюти та встановлюється порядок обліку валютних операцій. Адже іноземна валюта - це валюта, інша ніж функціональна валюта суб'єкта господарювання. Як наслідок трансляція валютних операцій відбувається саме з іноземної валюти у функціональну, а не у валюту подання. Незважаючи на те, що П(С)БО 21 був розроблений за міжнародними зразками, все-таки між ним та МСБО 21 залишаються відмінності у підходах, які є актуальними для досліджень з огляду на перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку публічних акціонерних товариств, банків, страховиків, а також підприємств, які провадять свою діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. Порівняльна характеристика основних дефініцій міжнародних та національних стандартів обліку операцій в іноземній валюті представлена у табл. 1.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика основних дефініцій міжнародних та національних стандартів обліку операцій в іноземній валюті

Терміни, що порівнюються	МСБО 21	П(С)БО 21
Валютний курс	коефіцієнт обміну двох валют	установлений НБУ курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни
Функціональна валюта	валюта основного економічного середовища, у якому суб'єкт господарювання здійснює свою діяльність	Валюта звітності. Валюта, у якій подається фінансова звітність. Грошова одиниця України
Іноземна валюта	валюта, інша, ніж функціональна валюта суб'єкта господарювання	валюта інша, ніж валюта звітності
Курс при закритті	курс у разі негайної купівлі-продажу валюти на кінець звітного періоду	-

Джерело: [8]

Відповідно до МСБО 21 підприємство має право використовувати функціональну валюту для спрощення процесу обліку та аналізу міжнародних операцій. Разом з тим стандарт не використовує терміну «валюта звітності», замінюючи його визначенням «валюта представлення». У міжнародній бухгалтерській практиці процес, за якого фінансові дані, що виражені в одній валюті, перераховуються в іншу валюту, називають валютним перерахунком (трансляцією). Необхідність у валютній трансляції зумовлена різними причинами, зокрема:

- потребою реєстрації валютних операцій на рахунок бухгалтерського обліку та відображення їх у фінансовій звітності суб'єкта господарювання;
- необхідністю складання консолідованих фінансових звітів компанією, до складу якої входять закордонні господарські одиниці, які ведуть бухгалтерський облік і складають звіти у валютах, що відрізняються від звітної валюти материнської компанії;

– поданням фінансової звітності у валюті, яка відрізняється від валюти звітності, для більшої зручності закордонних користувачів інформації.

Необхідно відмітити, що хоча перелічені причини притаманні й для вітчизняної практики, але термін «трансляція» не використовується.

Процес трансляції операцій у іноземній валюті за міжнародною практикою перетворюється у:

– трансляцію валютних операцій – переведення операцій, що виражені в іноземній валюті у функціональну валюту суб'єкта господарювання;

– трансляцію валютної звітності – переведення у функціональну валюту або у валюту подання статей фінансової звітності на дату балансу [5].

Інструментом, який використовується для перерахунку фінансових даних з однієї валюти в іншу, є валютний курс, який в міжнародній практиці розглядається просто як коефіцієнт обміну двох валют. Якби валютний курс був завжди сталим, то процес трансляції зводився б до простої математичної дії без супутніх процедур. Проте, курс валют постійно коливається, а це зумовлює проблеми в обліку, пов'язані з особливостями застосування того чи іншого курсу (ринкового чи офіційно встановленого; курсу-спот, «закриття» чи середнього тощо) для оцінки операції та проблеми з відображенням на рахунках та у звітності результатів коливань цього курсу (курсових різниць) [9, С. 43]. Крім того, процес валютної трансляції супроводжується виникненням питання, як відобразити у фінансовій звітності прибуток і збитки від валютного перерахунку (курсові різниці).

Перерахунок статей активів і зобов'язань підприємства у валюту звітності здійснюється за допомогою поточного валютного курсу (тобто курсу на дату балансу). Також перераховують монетарні статті розділу «Власний капітал». До інших показників власного капіталу за винятком нерозподіленого прибутку застосовують історичні валютні курси, наприклад, для статутного капіталу – курс на дату формування (підписки на акції), для вилученого капіталу – курс на дату викупу акцій власної емісії, для резервного капіталу – на дату здійснення відрахувань до нього [4].

МСБО 21 дозволяє застосовувати курс, який наближається до фактичного валютного курсу на дату здійснення операції, наприклад, середній [5; С. 36-37]. Проте, застосування середнього валютного курсу не є прийнятним у випадках його істотного коливання впродовж періоду або невеликої кількості нерегулярних операцій.

Статті балансу в іноземній валюті перераховуються у валюту звітності підприємства залежно від того, є це стаття монетарною або немонетарною (табл. 2).

Таблиця 2 – Перерахунок статей балансу в іноземній валюті

Статті в іноземній валюті	Валютний курс, що використовується для перерахунку
Монетарні статті	Валютний курс на дату балансу (курс при закритті) – спот-курс
Немонетарні статті, відображені за історичною собівартістю	Валютний курс на дату операції (історичний курс)
Немонетарні статті, відображені по справедливій вартості	Валютний курс на момент визначення справедливої вартості

Джерело: [10]

Курсова різниця може бути розрахована по формулі:

$$P_K = C_M \cdot (K_t - K_{t-1}) \quad (1),$$

де: C_M – сума монетарної статті в іноземній валюті;

K_t – ВК на дату оцінки монетарної статті;

K_{t-1} – ВК на дату попередньої оцінки монетарної статті.

Сума і частота виникнення курсових різниць за операціями в іноземній валюті залежить від коливання валютного курсу і періоду часу між датою здійснення операції і датою розрахунку по цій операції.

Виділяють чотири загальні випадки визначення курсових різниць.

1. Операція в іноземній валюті завершується впродовж одного звітного періоду. Курсова різниця визначається різницею між курсами на дату здійснення операції і датою розрахунку (погашення заборгованості):

$$P_K = C_M \cdot (K_2 - K_1) \quad (2)$$

2. Операція в іноземній валюті здійснена в поточному звітному періоді, а розрахунок по цій операції відбудеться в наступному періоді. Курсова різниця обумовлена різницею між курсами на дату здійснення операції і дату балансу (кінець звітного періоду):

$$P_K = C_M \cdot (K_3 - K_1) \quad (3)$$

3. Операція в іноземній валюті здійснена в попередньому звітному періоді, а розрахунок по цій операції відбувся в поточному звітному періоді. Курсова різниця визначається різницею між валютним курсом на початок поточного звітного періоду і датою розрахунку:

$$P_K = C_M \cdot (K_2 - K_0) \quad (4)$$

4. Операція в іноземній валюті була здійснена в попередньому звітному періоді, а розрахунок по цій операції відбудеться в наступному звітному періоді. Курсова різниця визначається різницею між валютним курсом на початок і кінець поточного звітного періоду:

$$P_K = C_M \cdot (K_3 - K_0) \quad (5)$$

Відповідно з базовим підходом МСБО 21 курсові різниці, пов'язані з монетарними статтями, відображаються в обліку як доходи або витрати того періоду, в якому вони виникають.

Інтерпретація курсової різниці залежить від тенденції зміни валютного курсу і характеру монетарної статті (табл. 3).

Таблиця 3 - Інтерпретація курсових різниць

Зміна валютного курсу	Монетарні активи	Монетарні зобов'язання
$K_t > K_{t-1}$	Дохід	Витрати
$K_t < K_{t-1}$	Витрати	Дохід

Джерело: [10]

МСБО 21 не визначає, до складу яких саме статей доходів і витрат слід включати курсові різниці. Тому на практиці існує два підходи до відображення курсових різниць в звіті про прибутки і збитки.

Перший підхід полягає в тому, що курсові різниці відображаються залежно від джерел їх виникнення, зокрема:

- курсові різниці, пов'язані з операційною діяльністю, включаються у фінансові результати операційної діяльності;
- курсові різниці, пов'язані з позиками, відбиваються у складі фінансових витрат;
- курсові різниці пов'язані з податком на прибуток, розглядаються як складова податку на прибуток.

Другий підхід передбачає включення всіх курсових різниць однією статтею до складу операційної діяльності або чистих фінансових витрат. Проте вибраний підприємством підхід до відображення курсових різниць повинен застосовуватися послідовно.

У вітчизняній практиці обліку зміни валютних курсів згідно з П(С)БО 21 використовується лише перший підхід.

У процесі валютного перерахунку можуть застосовуватися три види валютних курсів: історичний курс, курс «закриття» або поточний курс та середній курс. Використання різних валютних курсів та їх комбінацій при перерахунку показників фінансової звітності привело до появи у міжнародній практиці різних методів валютної трансляції, які можна класифікувати на два типи [1; С.43-44].

До першого типу належить метод єдиного курсу, або курсу «закриття». У США цей метод називається також методом поточного курсу. Його сутність полягає в тому, що всі активи та зобов'язання закордонного підприємства переводяться у валюту звітності за курсом «закриття». Доходи і витрати перераховуються за курсом «закриття» або середнім курсом за відповідний період.

Другий тип охоплює методи кількох курсів, відповідно до яких при валютному перерахунку використовуються різні комбінації історичного курсу та курсу «закриття». Цей тип об'єднує три методи: поточно-непоточний, монетарно-немонетарний та тимчасовий.

Поточно-непоточний метод ґрунтується на розподілі об'єктів обліку на поточні та непоточні. Поточні активи і зобов'язання перераховуються за курсом «закриття», а непоточні – за історичним курсом. Елементи звіту про прибутки та збитки перераховуються за середньозваженими курсами за відповідний місяць або за весь звітний період.

Монетарно-немонетарний метод також ґрунтується на класифікації елементів балансового звіту, однак за іншою ознакою. Згідно з цим методом активи і зобов'язання поділяються на монетарні і немонетарні. Процедура перерахунку доходів і витрат аналогічна поточно-непоточному методу.

Тимчасовий метод ґрунтується на принципі тимчасового значення. Відповідно до цього принципу валютна трансляція розглядається як процес перерахунку вартості активів і зобов'язань, виражених в іноземних валютах. При перерахунку використовуються валютні курси, які відповідають датам проведення оцінки активів і зобов'язань. Це означає, що активи та зобов'язання, відображені в балансі за первісною (історичною) вартістю, оцінюються за історичним курсом; активи і зобов'язання, відображені за поточною вартістю, а також дебіторська і кредиторська заборгованість – за курсом «закриття» [11].

П(С)БО 21 передбачає використання лише другого типу валютних трансляцій за монетарно-немонетарним методом. Крім того, у П(С)БО 21 для валютного перерахунку фінансової звітності закордонних господарських одиниць передбачено використання методу курсу «закриття» та часового методу, а Інструкцією про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України – лише методу курсу «закриття».

Слід зазначити, що використання будь-якого з розглянутих вище методів валютного перерахунку призводить до отримання різних значень курсових різниць. Це обумовлено тим, що в основу цих методів покладено різні припущення щодо того, на які види активів та зобов'язань, виражених в іноземних валютах, впливають зміни валютних курсів, а на які – ні. При цьому жоден з розглянутих методів валютного перерахунку фінансової звітності не є досконалим і має певні недоліки.

Так, поточно-непоточні і монетарно-немонетарні методи мають однакові недоліки. По-перше, обидва методи ґрунтуються на класифікації об'єктів обліку за певними критеріями. Разом з тим залишається необґрунтованим питання, чому саме такий розподіл статей фінансової звітності може визначати, який курс застосовувати при перерахунку, адже валютний перерахунок пов'язаний з оцінкою, а не з класифікацією. Характеристика активів і зобов'язань, які визначають їх класифікацію у фінансовій звітності, не обов'язково повинні підходити для вибору відповідних курсів для валютної трансляції.

По-друге, при монетарно-немонетарному методі валютний перерахунок немонетарних статей балансу за історичним курсом буде мати сенс тільки в тому випадку, якщо вони відображені в балансі за історичною вартістю, а не за справедливою.

Тимчасовий метод покладено в основу американського стандарту SFAS 8 «Облік трансляції валютних операцій і фінансової звітності, вираженої в іноземній валюті». Цей стандарт зобов'язував здійснювати валютну трансляцію фінансової звітності тільки за тимчасовим методом. При цьому курсові різниці треба було негайно визнавати як прибуток чи збиток того періоду, в якому вони виникали. Відстрочка курсових різниць заборонялася [12].

Кожна країна в національній обліковій політиці використовує власні способи обліку валютних операцій, віддаючи перевагу тому чи іншому підходу. В даному випадку багато залежить від традицій, рівня консерватизму і конкретних умов господарювання [1, С. 10].

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

– незважаючи на законодавче регулювання ведення обліку за міжнародними підходами, у вітчизняних нормативно-правових актах чітко не вказано, чи підприємства повинні керуватися виключно МСФЗ, чи складати звітність паралельно за П(С)БО 21;

– існуючі на сьогодні відмінності між вимогами вітчизняних нормативних актів та МСБО 21 потребують проведення подальших досліджень питань, пов'язаних із валютним перерахунком, з метою наукового обґрунтування доцільності внесення змін у П(С)БО 21;

– П(С)БО 21 передбачає використання лише другого типу валютних трансляцій за монетарно-немонетарним методом. Крім того, для валютного перерахунку фінансової звітності закордонних господарських одиниць передбачено використання методу курсу «закриття» та часового методу, а Інструкцією про порядок складання та оприлю-

днення фінансової звітності банків України – лише методу курсу «закриття». Основним недоліком цього методу є те, що використання валютного курсу на дату складання фінансової звітності при трансляції активів закордонного підрозділу, оцінених за історичною вартістю, призводить до одержання беззмістовних значень, які не відображують ні історичної, ні поточної вартості цих активів. Водночас перевагами зазначеного методу є його простота, а також те, що при його застосуванні не порушуються первинні фінансові результати та взаємозв'язки між показниками, які зафіксовані у звітності закордонної господарської одиниці.

Перелік посилань:

1. Голов С.Ф. *Отражение влияния изменений валютных курсов согласно МСБУ* [Текст] / С.Ф. Голов // *Бухгалтерский учет и аудит*. – 2000. – № 9. – С. 35-46.
2. *Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні* [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 р. № 911-р. (зі змінами і доповненнями). - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/911-2007p>.
3. Коршикова Р. *Финансовая отчетность в иностранных валютах: влияние изменений валютных курсов и инфляции* [Текст] / Р. Коршикова // *Бухгалтерский учет и аудит*. – 2000. – № 9. – С.13-20.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів» [Текст]: наказ МФУ від 10.08.2000 р. № 193 з наступними змінами і доповненнями // *Бухгалтер*. – 2005 - № 5 - С. 32.
5. *Міжнародні стандарти фінансової звітності* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=394683&cat_id=3935
6. Голов С.Ф. *Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Практичний посібник* [Текст] / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра, 2001. – 640 с. – С. 733 – 738.
7. Демчук Т. *Застосування міжнародних стандартів в обліку валютних операцій підприємств* [Текст] / Т. Демчук // *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. – 2009. – №4 (48). – С. 139-44
8. Галащук С.М. *Застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку операцій в іноземних валютах в умовах реформування вітчизняної економіки* [Електронний ресурс] / С.М. Галащук // *Збірник тез Десятої Всеукраїнської наукової Internet-конференції студентів і молодих вчених, присвяченої видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та контролю І.В. Малишеву, П.П. Німчинову*. - Режим доступу : <http://eztuir.zdu.edu.ua/id/eprint/3330>
9. Чалый И. *Их валюта - наш стандарт* [Текст] / И. Чалый // *Вестник бухгалтера и аудитора Украины*. - № 9. - 2001. - С. 10-11.
10. Лукашова І.О., Богодух О.Г. *Вплив змін валютних курсів на фінансову звітність: проблеми обліку та шляхи їх вирішення у міжнародній практиці* [Електронний ресурс] / І.О. Лукашова, О.Г. Богодух. - Режим доступу: http://rusnauka.com/8_DNI_2009/Economics/43206.doc.htm
11. Кухарський Н.А. *Міжнародна економічна діяльність* [Текст] / Н.А. Кухарський, С.К. Харчіков. - Одеса. – 2009. – 456 с.
12. Береславський О. *Чинники курсової нестабільності в Україні* [Текст] / О. Береславський // *Вісник НБУ*. – 2010. – № 12. – С. 8-14.

Стаття надійшла: 17.10.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Горелов Д.О.

УДК 338.45:69
JEL M210

**УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ
ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ**

Писаревський І.М., д. е. н., професор

Старченко М.В., аспірант

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М.Бекетова

Анотація. Протягом усього періоду переходу та розвитку ринкових відносин в українській економіці продовжує зберігатися проблема пошуку по оптимізації управління потенціалом підприємства. Недолік відповідних теоретичних розробок, відсутність практичних механізмів управління фінансовим потенціалом підприємства, втіленого в єдину технологію стратегічного управління, досить повно відпові-